

J. LEVIČNIK: OGLED PO GORENSKEM. POLJANSKA DOLINA...

NOVICE gospodarskih, obertnijskih, in narodskih stvari so v svojem XIII. tečaju (letniku) v visokem poletju (15. avg., 18. avg., 29. avg., 1. sept. in 5. sept.) 1855, torej v petih nadaljevanjih, prinašale potopis **OGLED PO GORENSKEM**, z natančnejšim podnaslovom *Poljanska dolina in pot skozi njo proti Idriji*. Avtor potopisa, Jožef Levičnik je bil doma iz Železnikov (roj. 6. 4. 1826, umrl 8. 1. 1909.)

Levičnik je bil pisatelj, šolnik in glasbenik in nadvse zaslužen za kulturni napredek svojega domačega kraja. Oče ga je namenil za gospodarja na domu, vendar se je sin učil tudi orgljanja pri G. Riharju in leta 1843 postal organist v domači cerkvi. Na prigovarjanje tedanjega župnika se je po smrti prvega železniškega učitelja Jakoba Demšarja začel pripravljati za učiteljski poklic in z dovoljenjem šolskih oblasti poučeval od leta 1855. Učiteljski izpit je opravil 1857 v Idriji in v tem poklicu vztrajal osemindeset let. Čeprav je bil kot učitelj in vzgojitelj izredno strog, je bil izrazit Slomškov učenec: vzgajal je bolj za življenje kot za šolo. Z vzgojnega in učnega področja je tudi veliko objavljaval.

Jožef Levičnik je bil organist nad petinšestdeset let. Za svoj zbor je tudi skladal, njegovih skladb je nad 290, med njimi največ cerkvenih. Bil pa je tudi kronist in zgodovinar domačega kraja, neutrujen popotnik in pravi stari slovenski romar. Vtise s svojih poti je objavljaval v *Novicah* in *Zgodnji Danici*. Kot potopisec je Levičnik »tip domoljubnega in zanesenega popotnika pred Levstikovim Popotovanjem, ki pozna samo zemljo in čustvo, človeka pa ne«.

(Pričujoče vrstice so povzetek dostojnega prispevka o Jožefu Levičniku v Slovenskem biografskem leksikonu, (SBL A-L I, 1925-1932, 650-651), kjer pišeta o

njem njegov rojak France Koblar in stanovski tovariš Stanko Premrl.)

Iz tukajšnjega pisanja se kaže pravi Levičnik: njegova dovtetnost za glasbo, skrbnost učitelja in tuhtanje zgodovinarja.

Naj bo v ponovni objavi potopisa nekaj simbolike: njegov avtor je doma iz Selške doline, a je opisal ne le svojo lastno (prim. Bohinjska in Selška dolina, *Novice*, 1854), ampak tudi sestrsko, tj. Poljansko dolino. Ta (M. Stanonik), ki po dobrih sto tridesetih letih obuja spomin nanj, pa je doma iz Poljanske doline. Naj bo tokratna pozornost do enega prvih, če ne prvega od rojakov, ki so opisovali ozemlje nekdanjega loškega gospostva in njegove znamenitosti v slovenščini v znamenje solidarnosti obeh dolin in za vezilo Muzejskemu društvu Škofja Loka ob njegovi 50-letnici.

Marija Stanonik

Ogled po Gorenskem.

Poljanska dolina in pot skozi njo proti Idriji.

Na levi strani Gorenškega, 4 ure nad Ljubljano, stoji snažno in prijazno mestice Škofja Loka, naslonjeno na nizke gričke, na ktere oddahljeji, ravno nad mestom, se dviguje mogočen grad, obsenčen v zapadu od zelenega Lednika. Grad škofjeloški, od cesarja Henrika s priimkom Svetega podarjen fražinskim škofom, je bil dolgo, skozi več stoletij, lastnina omenjenih gospodov; dan današnji pa je cesarsko posestvo in sedež okrajnega sodništva. Okolica tukajšnja je lepa in prijetna, tudi zrak čist in zdrav, kar ene leta sem tudi v poletnem času že kakega ptujca v ta kraj v stanovanje privabil. Marsikaj bi se še da-

lo od tega kraja povedati, pa zdanji namen mojih verstic je le, ozreti se nekoliko v Poljansko dolino, toraj se podam naravnost vanjo.

Kakor mejnik stoji Škofjaloka med selško in poljansko dolino. Tiko-
ma pod mestom se stekate tudi selška in poljanska Sora. Perva, navadno le Sora imenovana, priteče od Sorice doli skoz selško dolino, ki leži na desno, — poznajo jo bravci »Novic« že nekoliko po lanskem tečaji —; druga pa, navadno Poljanšica imenovana, priteče od Žira doli skoz poljansko dolino, in leži na levo. — Lego Škofjeloke nar bolj zmoremo priličiti s kipom, ki stoji navadno na čelu bark.

Skoz predmestje »Karlovec« pridši nastopimo poljansko dolino. Ne moremo ravno reči, da mati narava je podelila ti dolini romantično lepoto, ne pozdravljajo nas o nje nastopu mogočne goličave in sterme proti nebu kipeče gore, le nzki okroglasti griči so, ki stavijo mejnike našim očem. Pa podelila je stvarnica temu kraju družih prednost; blagoslov zemlje prvič po vunajnim, — ker vidijo se tu lepe in rodovitne polja in travniki, kateri poslednji morajo posebno dobro in tečno klajo dajati, ker vidil sem po Poljanskem tako lepo rejeno živino, kakor malokje na Krajskem; — drugič pa hrani jo ona v svojem krilu še mnogo družega bogastva, ktero je deloma že odkrito — kakor nam svedočita okolica lučenska, kjer se koplje mnogo dobre železne rude, posebno pa okolica oselška, kjer se koplje bakrena ruda, se nahaja marmelj in obilnost nar lepših škerli ali plošč, — deloma pa čakajo zakladi še pridnih rok in kar je še več pri rudokopstvu neophodno potrebno — bogatih žepov. Rudniki včasih sicer brez vsih opover odprejo zaklad svoj marljivemu lastniku, pa le redkokrat se to zgodi; navadno stane stroškov dovelj, preden tamni jamski duhovi prepustijo bogastvo svojim sinom poveršja. — Kmetijstvo v zvezi z živinorejo in platinarija se od nekdaj glavno opravilo in delo tukajšnih prebivavcov; naj bi še rudniki odperli svoj zaklad, k čimur iz serca kličemo: Bog daj srečo! —

Poljanska dolina je od začetka tje gor do Poljan precej stisnjena; ni se toraj čuditi, da so prebivavci njeni se naselili zlo tudi po gričih, kjer si s težavo pridelujejo vsakdanji kruhek. Cesta se vije za Poljanšico zdaj nekoliko napeto zdaj zopet ravno okoli gričev, ki so tu in tam obraščeni z lesovjem razne baže; mnogo jih pak je posebno v poslednem času obrila sekira in spremenila jih iz goščave v polja in senožeti. Pogostoma se odpirajo popotniku tudi ozke stranske dolinice, v katerih navadno na kakošnem gričku bela cerkvice kraljuje. Med mnogimi drugimi imenujem tu le cerkev sv. Volbenka z dvema zvonikom, kamor se ob navadnih shodih mnogo romarjev snide in ktera stoji kake 2 uri nad Loko na nizkem gričku, okoli ktereга se v podnožji cesta proti Poljanom vije.

Perva farna vas v ti dolini, kamor se dospè od Loke v pičlih 3 urah, so Poljane. Skrite in stisnjene so pak tako v stransko dolino, da jih ptuji popotnik še le zapazi, ko že v nje stopi. Razun cerkve pač ne najdeš tu nobenih posebnosti; cerkev pa ni le lepa in veličastna, temuč tudi orjaška in menda zidana za večno. Obzidje njeno je tako debelo, kakoršnega še nisem pri nobeni cerkvi vidil in prijazni gosp. kaplan Gogala, ki mi jo je razkazoval, mi je pravil, da so ob času zidanja kmetje z vozmi kamnje celo gor na zid pripeljali in ga po zidu okrog zidarjem vozili. Lahko si bravci debelost zidovja mislijo, ako jim povem, da stopnice na kor in galerije okoli cerkve, kakor tudi prostori za stranske oltarje je vse tako v osredje zidovja vdelano, da nobena teh naprav ne vunanje in ne notranje oblike pri cerkvi ne moti. Zidana je cerkev podolgasto v podobi čolna, le nekoliko preozka se je meni vidila, o višavi pa se nek meri s stolno ljubljansko. Od nedavno sem ima 3 pravilne nove oltarje, velikega sv. Martina in perva dva stranska. Orgle, delo Rumpelna, imajo 16 spremenov in precej dobro pojejo, tudi zvonilo je mogočno in dobro vbrano. — Ker je tukajšno šolsko poslopje, kjer so tudi v nadstropji stanovanja za gg. kaplane, že precej staro in potrebam našega časa ne primerno,

naj povem tudi to, da se bo v kratkem zidala za to nova hiša, in nadjati se je, da se bo napravilo kaj ličnega in pripravnega.

(Dalje sledi.)

Zunaj Poljan se dolina nekoliko odpre in razgerne se pred očmi popotniku prav lepa okolica. Kmalu se zagleda tudi gor v dolini svitli, z kositarjem pokriti zvonik tratške farne cerkve, sedaj pak, bolj na desno, se vzdigujejo precej visoki oselški hribje. Po lepi ravni cesti se mem rodovitnih njiv in travnikov dospè v kakih 3 četrtinah ure do farne vasi Trate, ktera pak ne stoji ob cesti, ampak unkray Poljanšice. Posebnega se sicer tudi tù ne vidi; cerkev, ki je leta 1852 na sv. 3 kraljev večer pogorela, še čaka glavnega popravljanja, in bi se dala morebiti z majhnimi stroški podaljšati in prav lično narediti. Zvonik pak je dodelan popolnoma in je prav lep; v njem vsijo trije nedavno od našega umetnega Samasa uliti dobro vbrani zvonovi, kteri so bili ob požaru z velikim trdom nepoškodovani ohranjeni. — Ne morem pa še tù memo iti, da bi ne omenil naprave, ktera je posebno sedanji čas saj vsaki večji fari neobhodno potrebna — nove šole, ki jo je sedanji gosp. kaplan And. Drobnič z mnogim trdom in lastnimi stroški spravil na noge; on opravlja zraven težavne fare ob enem kaplanijo in šolo. Podučuje se pa tudi tù ne rabotno, ampak temeljito in praktično. Otroci dobivajo med drugim tudi naloge, da morajo doma majhno hišno in poljsko orodje izdelovati in ga potem razpostaviti v šoli očitno na razgled. Take vaje, ki jih že mnogo bolj marljivih učiteljev v svoji šoli vvedlo, so silno koristne, ker ima mladina delo in skerb tudi zunaj šole, se ob enem pripravlja za umno izdelovanje potrebnih domačih orodij po večem, in se tudi lahko zapazi, za ktero rokodelo ima ta ali uni šolar poseben poklic *). — Šola tratška je, se vé, le začasna, in se izba zdaj le v najem jemlje; vendar pa je po prizadetji častitega gosp. kaplana že pla-

ča, in sicer dobra plača, za prihodnjega učenika določena in odmerjena. Da se bo tudi nova šola zidala, so se že delale osnove, ki obetajo dober izid.

Tak gospod se smé po pravici rodoljub imenovati, zakaj v duhu in resnici mu je mar za blagor in omiko svojega naroda. Rodi pa tudi gosp. Drobničev trud žlahen sad, zakaj poprej jih je bilo malo v ti fari, da bi bili brati znali, zdaj pa je veselo viditi, kako mladina v cerkvi lepo bere iz bukvic, domá pa si speva za kratek čas lepe pesmice, kterih se v šoli priučí, in za kteri poduk je gosp. Drobnič, učenec slavnega Riharja, poseben mojster. — Ne morem se ločiti od tod, da bi želje ne izrekel: Naj bi imel ta gospod mnogo posnemavcev po Slovenskem!

Nad Trato se dolina zopet bolj stisne. V dobri četertini ure se dospè do Hotavlja, ktera vas je v dolinici na desno, in jo omenim zato, ker je zdaj na tem, da bi ali tukaj doli skoz Kopačnico, ali pol ure naprej gori ob cesti pri Trebiji, skoz Savodno, se napravila nova cesta, ki ima skleniti poljansko s cerkljansko dolino in naprej z Gorico — tedaj krajnsko in primorsko kronovino. — Kje bi bilo bolj priročno za novo cesto: ali skozi Kopačnico na Hotavlje, ali skoz Savodno na Trebijo, si ne upam razsojevati, ker okolica in razmere so mi premalo znane; to pa moram reči, da prekosijo nas Krajnce unkraini sosedje, zakaj v tem, ko se pri nas še vedno zastran tega komisionira, so nam podali oni roko že lansko leto, ter pretergali cesto skoz Cerkno in Novake do verha — tedaj do meje Primorske kronovine — Nadjati se tedaj je, da bo tudi od naše strani sedanji okrajni poglavar v Loki, gospod Pajk, mož krepke volje in roke, kmalo dognal to reč k zaželjenemu koncu in združil poljansko s cerkljansko, in berž ko ne tudi selško s tolminsko dolino.

(Dalje sledi.)

Od Hotavlja gré pot bolj navkreber — Malo čez četert ure se okrenemo okol nekega grička, in farni kraj — stara Oselca se nam posveti gori v desni dolini. Malo gremo navzdol in znajdemo

*) Res hvale vredno in praktično učenje je tako!

se na Trebii, ktera vas je vendar za lučaj daleč od loško-idrijske ceste na desno. Zdi se mi, da tukajšna okolica je berž ko ne tista, od ktere Valvazor v III. knjigi: »Slava krajnske vojvodine« pravi: »Med zapušenimi rudniki na Gorenjskem so tudi Kontafel in Hudovolš, ne deleč od Poljan pod loškim gospodstvom, ktere je obdelovati dal neki Karnion, ki se je pa bil tako zadolžil, da so mu upniki naposled po pravdi in razsodbi jame vzeli, in potem taiste po nezkušenih rudkopih sami obdelovati dali tako dolgo, dokler tudi oni niso v nič prišli, in tako so te jame od 60 in še več let sem (tedaj od zdaj že pred kakimi 230 leti) k veliki škodi dežele v popoln razpad prišle«. — Uzrokov tega, mislim, ni težko najti. Je namreč kakor sem že v začetku povedal, okolica oselška silno bogata rud, ker se nahaja tū mnogo bakrene rude, marmeljna in škerli. Cez vse to pa je na sončni strani oselške doline mnogo starih zapušenih jam, kjer se je nekdaž železna ruda kopala in se še vedno kak sled nahaja, ki pa je v presneto terdih pestéh. Verh tega je četert ure nad Trebijo na desnem bregu Poljanšice mlin, ki se še dandanašnje imenuje »na Fužinah«, in nam jasno spričuje, da so nekdaž tū fužine stale. Skerbno sem pregledoval Valvazorja, da bi bil kje kaj od teh fužin zvedel pa razun omenjenih rudnikov Kontafel in Hudovolš naš slavnj rojak nič od tega kraja ne omeni. Toliko bolj me je pa toraj veselilo slišati iz ust častitega oselškega fajmoštra, gosp. Kajetana Hueberja posebno za me znamenito novico, ktero so našli v nekem starem spisu, da res so bile v tukajšnjem kraji nekdaž fužine; ko so pa tū rude pošle, so iskali po hribih novih sledov, in ker so pri Železniki h mnogo rudnin najdlj, se od tod preselili tje. Tako so se bile tedaj od tod preselile fužine v Železnike. Verjetno je to zastran tega, ker stare zgornjo-železniške fužine so se znajdle, kakor sem tudi v popisu Železnikov govoril, v »farjevem potoku«, kamor pelje steza od Oslice čez Leskovce na Železnike, in ravno od »farjevega potoka« govori tudi Valvazor, da se nahajajo tam sta-

ri rudniki, ktere so nekdaž obdelovati dali žlahni gospodje Koronini. — Ker so se pa še več stoletij pred Valvazorjem zgornjo-železniške fužine iz »farjevega potoka« preselile na sedanje mesto, se ni čuditi, če se o vsem tem ne najdejo natančni viri. —

Naj o ti priliki omenim tudi nove ceste, k bo peljala iz Trebije v Staro Oselco. Poprejšnja pot tū gor je šla po dolini ob potoku, kteri se je majhno dalje tje do hriba nič več kot sedemkrat prekoračiti mogel. Koliko neprijetnost napravi taka pot posebno po Gorenskem o deževji, ker se mali potoki narastejo urno v dereče reke, ni treba praviti. Šla je potem pot ob senčni strani hriba in bila je silno nerodna, za vožnjo zelo nevarna in sterma, tako, da bi se bil človek, kakor navadno pravimo, lahko »v kolena ugriznil«. Sedanji gosp. fajmošter Hueber so spoznali živo potrebo nove poti ob sončni strani, ker na stari je poleg družih neprijetnosti tudi sneg ležal nek po 6 mesecev, in kar pričeli so meriti novo pot po sončni strani, in sicer po takih tukavah, goščavi in robovih, kjer si je dozdaž le divja zver zavetje iskala. Farani so se le posmehovali in rekli: Da! tū gor bodo lesice se plazile in medvedje koračili, nikdar pak ne ljudje hodili, — al gospod fajmošter se niso dali motiti, ampak s smejali od druge strani — novi bolj zložni poti — in rekli: »le ubogajte in ročno delajte, kmalo bo«; in kaj velja! res je bila v dobrih 6 tednih cela gaz pretergana od Trebije v Oselco. Treba je bilo res kopati in streljati, pa lepa beseda je najdlja lepo mesto ter premogla vse. Na čast naj bo Oselčanom sedaj rečeno, da vse so storili, kar so svetovali in želeli gosp. Hueber, in brez vsega odškodovanja prepustili za pot ne le pašnike, ampak tudi njive, čez ktere pot drži. Peljala bo zdaj nova cesta, kjer se namest sedemkrat le enkrat, in sicer na Trebije čez potok prestopi, včas po sončni strani skoz pašnike in potem skoz goščavo gori do konca doline, in se tam okrenila nazaj proti Oselci sem. — Tako se po načrtu in pod vodstvom gosp. fajmoštra, kteri so pri tem delu mnogo stavbinih vednost razodeli, z last-

nimi stroški oselški farani, in sicer v silno kratkem času pretergali več sto sežnjev dolgo novo pot brez vse pule, brez sekucije in brez vsake neprijetnosti. Proti verhu je na ene mesta cesta že popolnoma za vožnjo pripravna; precej sterma bo sicer še zmiraj, pa — Oselca stoji visoko — in le to rečem: kar se koli od ktere soseske pričakovati zamore, je storila ta čez in čez, in je pokazala, kaj dobra volja in združena moč premorete. (Dalje sledi.)

Vernimo se soper k prvemu predmetu nazaj.

Nad Trebijo se prestopi cesta, ki je dozdej vës čas na desno ležala, na levo obrežje Poljanšice, in tik ob hribu in vodi, ktera šumeče bobni čez skalovje v globokem tečaju, gremo prot Žiru gori. — V kaki dobri uri se dospê na verh, kjer se razprostrê žirovsko polje. Kmalò se gori v desnem kotu posveti farna vas Žir, na levo pak se zopet dve dolinici odprete našem očem. Perva derži proti Verhu in naprej proti Logatcu, druga pa proti Zavracu in zopet naprej proti Logatcu, pa tudi proti Podvelbu v Ipavo, kamor se nek pride od tod v kakih 6 urah. Pripovedovalo se mi je, da sedanja loško-idrijska cesta v začetku ni bila pomerjena tako kakor je sedaj napravljena, ampak bila je pomerjena naravnost od Žira proti Zavracu in Ipavi. Ognila bi se bila tako dveh silno hudih klancov ta in unkraj Idrije, na Razpotjih in proti Černemverhu, in tako bi bila gotovo za gorensko stran v posebnim prid. Pa delalo se je zopet od druge strani, naj bi Idrija ne ostala v stran, kar se je tudi resnično dognalo v škodo Gorenskega, ker zavolj omenjenih hudih klancov se mora vsa teža voziti, ali saj se raje vozi okoli na Ljubljano.

Okolica žirovska je precej močvirna, in bolj ko kteri drugi bi ji bila morebiti priporočati dreňaz.

Kmalò prekoračimo precej odperto polje, in potem ko smo zopet Poljanšico prestopili, se znajdemo v Žiru. Tù se ne vidijo ravno nobene posebnosti. Imel bi sicer nekaj pohvaliti, ker bi pa tudi lahko nekaj grajal, naj se le po

pobota z nelepim — in podam se naprej proti Idrii.

Prec za Žirom grê cesta skoz neko ožino, ktera se sicer kmalo odprê, pa le za malo časa. Kmalò gori pri nekem mlinu se zopet dolina stiskati jame, in pelje nas zdaj po taisti naša pot navkreber precej deleč. V kakih treh četertinah ure dospemo od Žira na verh te doline in zdaj grê cesta po temenu gričev sem ter tje. Svet je sicer precej odpert, vidi se deleč okrog, vender ne družega kakor deloma obraščeni verhunci, deloma goli griči in ledine. Le tam pa tam se vidi tudi ktera hiša. Ker pa cesta precej navzdol visi, smo kmalo na koncu te višine in znajdemo se na verhu Razpotij. Tukaj se odprê našim očem velika globočina, in mejijo se tri doline. Ravno nasprot je dolina Kanomna; skoz desno se nam odprê pogled v sosedno Primorsko, v ktero se tudi reka Idrišca razliva, iskaje svoje sosedinje Soče, da bi z njo združena se peljala proti jadranskem morji; naravnost doli v globočini pak se nam posveti ob reki Idrišci farna vas stara Idrija. — Tretja idrijska dolina je še skrita.

Pri neki kerčni se nagne pot navzdol in pelje nas deleč okoli sem in tje prot ravnini. Idrijska dolina, ki leži na levo, se nam dolgo noče popolnoma pokazati; še le se dobro odprê, ko smo staro Idrijo na desno v dolini pustivši se prot Pristavi obrnili in jo zagledali. So tù neke hiše, kjer se namreč v ravnino pride. Pri Pristavi se reka Idrišca prestopi, inpelje nas zdaj pot po ravnini ob levem obrežji naravnost gori proti Idrii. Kmalò se sicer zagledajo na desno ceste stare jame, na levo reke pa černo obzidje, kjer se ruda žege in topi in cinober pripravlja, Idrijo pa nam dolgo zakriva okrogli griček, na ktereга temenu ponosno kraljuje cerkvica sv. Antona. Pod taistem se že znajde ob cesti nekaj družih cesarskih poslopij, med drugimi tudi stražarnica in tudi že druge hiše, unkraj reke pak se vidi cerkvica sv. Križa, ki se znajde v sredi pokopališča. Lahko zapazimo od deleč na taistem med drugimi lepimi spomeniki tudi visoko piramido, ktero je postavila država na gomilo tistih sedemnajstarih marljivih ru-

dokopov in skerbni nadčuvajev, ki so ob nesrečnem požaru v jami leta 1846 3. listopada sklenili življenje svoje v dopolnovanji svoje težke dolžnosti in bratoljubja (Glej »Novice« IV. tečaj, list 46.)

(Dalje sledi)

(Konec)

Polagoma se okrenemo okoli grička sv. Antona, in razgerne se našim očem v desni dolinici prijazno mesto Idrija. Na koncu gori ponosno stoji grajščina, iz ktere srede mali stolpiček v zrak molí; pod gradom pa se po celi dolinici razprostira mesto, v ktereга sredi stoji farna cerkev sv. Barbare in sv. Ahacija. Žal mi je bilo, da so me okoljšine zadrževale, da nisem mogel dospeti vsled mojih želj poprej v Idrijo, ko še le sv. Ahacija jutro, ko je ravno mogočno bučenje zvonov farne cerkve k sv. maši vabilo, ktera se vsako jutro služi za srečo v podzemeljskih jamah. Od vsih strani so praznično oblečeni ljudje proti cerkvi hiteli, in tem ko so eni marljivo veje vsajali ob potu, kjer je imela procesija iti. Tudi jaz sem se napotil z drugimi vred proti cerkvi, in prvo kar mi je tū dopadlo, je bilo kaj lepo obnašanje rudokopov v cerkvi. Kakor ukopani in vsi zamišljeni so stali mirno v natlačeni cerkvi, in brati se je moglo na prvi pogled iz resnobnih bledih obrazov smertna nevarnost, ktera tem ljudem noč in dan pri njih težavnem delu v podzemeljskih jamah proti.

Tudi prijetno čveteroglasno slovensko petje mi je zlo dopadlo, ki se je vjemalo kaj dobro z mogočnim glasom orgel in se lepo odmevalo po cerkvi.

Ogledoval sem pozneje vse, kar je bilo ravno lahko viditi; šel okoli poglavitnih jam, vidil kje rudokopi ven in noter hodijo, kje rudo na dan spravljajo; tudi tisto mašino sem ogledal, ki je uno leto, ko je bilo toliko vode v jamo priderlo, jo ven pumpala; se vé, da danes je vse stalo in praznovalo. Če bi bil kter drug dan tukaj bil, gotovo da bi se mi bilo vse natanko razkazalo, tolikoveč, ker sem od omike in prijaznosti tukajšnih prebivavcov, posebno nadčuvajev (Huthleute) že popred slišal in se tega tudi sam prepričal.

Od jam in družih posebnost ne morem tedaj ravno govoriti; želeti pa je, da bi nam kateri ondodni rojak enkrat po »Novicah« prav natanko in obširno popisal ta po vsem svetu sloveči kraj, kakor je nekda bil, in kakor je zdaj, ker od svojega rojstnega kraja vé človek nar bolj natanko govoriti. Od procesije pa vendar nekoliko povém.

Proti deveti uri zjutraj je prišla od grada doli po tergu proti farni cerkvi knapovška godba; za njo se je nesla knapovška zastava in potem so sledili vsi rudniški in sodnijski vradniki v nar lepši opravi, enolično opravljeni (uniformirani) jamski nadčuvaji in dolga dolga versta rudokopov. Zdaj je bila slovesna velka maša, ktero so služili visokočastiti gosp. dekan J. Reš, obdani od mnogo duhovščine, ki se navadno ta dan vsako leto od sosednih krajev v Idrii snide. Na koru se je spevala izverstna maša, spremljena od orgel in šumeče godbe (vedenje obedvojeja vse hvale vredno), v tem ko je od bližnjega griča glavne opravila in dela presvete daritve povelečeval in naznanoval mogočni strel. Po sv. maši se je pričela procesija, dasiravno jo je slabo vreme zlo overati žugalo. Navadni red je pričela šolska mladina in za njo rudokopi, nadčuvaji in godba. Okol Narsvetejšega in duhovnikov so stražo delali uniformirani in oboroženi jamski ognjočuvaji, za temi pa so šli pevci, vradniki in oddelk uniformiranih lovcev, ki so tudi po slednjem blagoslovu prav dobro streljali. Procesija je šla k jamam sv. Barbare, sv. Terezije, sv. Ahacija in potem memo farovža gori h kapelici sv. Janeza pod gradom, kjer je bil zadnji blagoslov, in od tod nazaj h cerkvi.

Popoldan po slovesnih večernicah je bila na nekem vertu, imenovanem »na zemlji« ljudska veselica, godba in strelanje v tarčo, in vidilo se je tū mnogo gospodov med veselo družbo. — Na večer je bilo še precej živo po ulicah in tudi po gostivnicah, in mislil sem si, juter bo marsikter rudokop naredil tako imenovani »blau«, pa »leni pondelj« se menda tū malo pozná, zakaj ko je v prvem svitu drugega dneva veliki zvon s stolpa sv. Barbare zabrenčal, so že hite-

li tudi delavci s svojimi jamskimi lešarmi od vsih strani marljivo k svojemu nevarnemu delu pod zemljo.

Tudi meni je bil čas mojega bivanja v Idrii pretekkel, in še ko so urni rudo-

kopi skupaj proti jamam hiteli, sem se napotil po ravno popisani poti zopet proti svojemu domu, želječ Idrii vseskozi »dobro srečo!«

J. Levičnik.